

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי

אגף קליטת תלמידים עולים

תכנית "עוגן"

תכנית לחיזוק תחושת המסוגלות והשילוב בבית הספר
לתלמידים עולים

חוברת מידע והנחיות למורה

יולי 2016

תוכן העניינים

3	רקע
5	מתכונת הפעילות
6	נספח 1 – טופס איתור
10	נספח 2 – מיפוי קבוצתי תלמידי "עוגן"
11	נספח 3 – תכנית עבודה שנתית
12	נספח 4 – הערכת התלמידים בסוף הפעילות
13	נספח 5 – הצעות של מורים לפעילויות

מורי התכנית מוזמנים לשלוח הצעות לפעילויות נוספות לכתובת:

Talyel@educatuon.gov.il

הערה: הכתוב בלשון זכר מיועד לשני המינים

רקע

אגף קליטת תלמידים עולים פיתח ומפעיל את תכנית "עוגן" במטרה לצמצם מקדמי נשירה סמויה ולבנות מענה ייחודי לתלמידים עולים בחטיבות הביניים הנמצאים בסכנת נשירה.

קשיי השתלבות ונשירה סמויה של תלמידים עולים בחטיבת הביניים עלולים לנבוע ממשבר כפול הן בשל גיל ההתבגרות והן בעקבות ההגירה. תלמידים אלה עשויים לחוות תחושה של אובדן דרך, תחושת שוליות, מובסות עצמית וכעס. מחקרים מראים שנשירה ממסגרת חינוכית עשויה להימנע הודות לסביבה בית-ספרית תומכת וליצירה יזומה של הזדמנויות להצלחה.

מטרת התכנית היא לסייע לתלמידים העולים בגיל ההתבגרות להביא לביטוי את כוחותיהם ואת יכולותיהם וקולם הייחודי. המורה-המעצים יבנה תכנית שנתית לקבוצה ולכל תלמיד בנפרד, תוך כדי יצירת חיבורים בין תהליך ההעצמה האישי לבין חיזוק המסוגלות וההשתלבות במערכת הבית-ספרית.

תכנית "עוגן", מותאמת לתלמידים שלא נולדו בישראל, שחלק ניכר מקשיי הסתגלותם למסגרת הבית-ספרית מקורו במעבר התרבותי.

התנהגויות מקדמות נשירה מתבטאות בדרך כלל בתופעות האלה:

- ✓ ריבוי היעדרויות
- ✓ הישגים לימודיים נמוכים
- ✓ תחושת ניכור כלפי בית הספר
- ✓ מעורבות בתופעות אלימות
- ✓ דחייה חברתית

הטבלה שלהלן עשויה לאתר מאפייני ניתוק בולטים, המעידים על סיכון לנשירה סמויה או גלויה.

מדדים לבדיקת רמת הניתוק של תלמיד

רצף הניתוק

ממצב של תפקוד נורמטיבי למצב של ניתוק חמור

ניתוק חמור	ניתוק חלקי	תפקוד אופטימלי
אין תפקוד לפי הנורמות והדרישות של ביה"ס	מגלה פערים בתפקוד	מתפקד לפי הנורמות והדרישות של ביה"ס
נוכחות שהולכת ומתמעטת בשיעורים	מרבה להיעדר מביה"ס או משיעורים בודדים	נוכחות סדירה
תוצרי למידה מעטים או מתמעטים	אי-רציפות בלמידה (אינו ממצה את יכולתו)	בעל חיוניות של עשייה ושל למידה (עובד כפי יכולתו ובהתלהבות)
הכנה מתמעטת של שיעורים ועבודות	מכין שיעורי בית ועבודות באופן חלקי	מכין שיעורי בית ועבודות
אינו מקבל סמכות של מורים	קבלה חלקית של סמכות המורים	מקבל סמכות של מורים
התנהגויות חריגות בולטות	לעיתים רחובות מעורב בתקריות של התנהגות חריגה	אינו מגלה התנהגות חריגה
חוסר מעורבות ברמה חברתית	בעיות חברתיות	מעורבות חברתית תקינה

(עפ"י טבלה של ד"ר פלורה מור וד"ר איתמר לוריא)

מתכונת הפעילות

התכנית מיועדת לקבוצה של 7 תלמידים עולים (שעלו במהלך עשר השנים האחרונות) לאחר שאותרו להשתתפות בתכנית בידי הנהלת בית הספר והצוות החינוכי.

היקף התכנית 2 ש"ש ייעודיות למורה-מעצים, מתוכן 1 ש"ש תוקדש לפעילות הקבוצתית ו-1 ש"ש למפגשים פרטניים/קבוצתיים. המפגשים הפרטניים יערכו בקביעות אחת לשלושה שבועות (אפשרי אחת לשבועיים במקרה הצורך). כל המפגשים יתקיימו בסוף יום הלימודים.

העצמה מושתתת על האמונה שלבני האדם יש כישורים ויכולות, שכדי להוציאם מן הכוח אל הפועל הם זקוקים להתנסויות ולהזדמנויות מתאימות. המורה-המעצים יגבש תכנית עבודה שנתית להעצמת התלמידים בשתי השעות השבועיות.

המפגש הקבוצתי יכלול פעילות שתסייע לנערים המשתתפים לפתח יכולות חברתיות ותציע להם הזדמנויות להצליח ולחוש שייכות למסגרת הבית-ספרית.

התכנית השנתית תגובש סביב הנושאים האלה:

- גיבוש הקבוצה – בניית תחושת שייכות
- זיהוי חוזקות כקבוצה וכפרטים
- הצבת יעדים בני-השגה
- בניית תמונת עתיד
- פעילות העצמה במרחב הבית-ספרי

הפעילות הפרטנית תכלול שיחה אישית או פעילות משותפת של מורה-מעצים עם תלמיד יחיד בהמשך לפעילות הקבוצתית, וכן תתמקד בהשגת היעדים שיציב לעצמו כל אחד מתלמידי הקבוצה.

כלים למורה-המעצים להפעלת התכנית

1. **טופס איתור תלמידים לתכנית "עוגן"** – בתחילת הפעלת התכנית. טופס האיתור יסייע לאתר את התלמידים המתאימים ביותר להשתתפות בתכנית (נספח 1).
2. **טבלת מיפוי** קבוצת התלמידים המיועדים להשתתף בתכנית (נספח 2).
3. דגם לבניית **תכנית עבודה שנתית** קבוצתית ופרטנית ומעקב למורה-המעצים אחר הביצוע (נספח 3)
4. **טופס הערכה** לקראת סיום שנת הלימודים (נספח 4)

חומרים נוספים לפעילות למורה-המעצים ניתן למצוא באתר האגף לקליטת תלמידים עולים בקישור:

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Olim/TokhniyetTalmidimOlim/Ogen.htm>

טופס איתור תלמידים לתכנית "עוגן"

טופס זה ימולא על ידי הצוות החינוכי בתחילת שנת הפעילות.

שם התלמיד: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

1. **תפקוד** (מתפקד על פי נורמות בית הספר הכוללות הבאת ציוד נדרש, קבלת דרישות המסגרת, עמידה בזמנים, קוד לבוש...)

תיאור מילולי:

	1	2	3	4	5	6	
חוסר תפקוד לפי הדרישות							
תפקוד מלא לפי דרישות בית הספר							

2. **ביקור סדיר בבית הספר ובשיעורים בודדים** (נמצא רק בחלק מן השיעורים, מרבה להיעדר או שהוא נוכח פיזית אך מנותק מן הפעילות)

תיאור מילולי:

	1	2	3	4	5	6	
מרבה להיעדר מבית הספר או משיעורים בודדים							
כלל לא נעדר מבית הספר או משיעורים בודדים							

3. **רציפות בלמידה** (אינו ממצה את יכולתו, עובר ממצב של תפקוד לאי-תפקוד בזמן השיעור, מילוי לא רציף של מטלות הלמידה, התחמקות מהגעה לבחינה...)

תיאור מילולי:

	1	2	3	4	5	6	
למידה רציפה							אי-רציפות בלמידה

4. **הכנת שיעורי בית** (במקצועות מסוימים ואצל מורים מסוימים, במקצועות שאוהב או שקל לו בהם, אצל מורים מועדפים, אצל מורים שמהם חושש או מורים שמחבב)

תיאור מילולי:

	1	2	3	4	5	6	
מכין שיעורי בית באופן מלא ורציף							אינו מכין שיעורי בית

5. **קבלת סמכות המבוגרים** (מקבל סמכות רק מדמויות מסוימות, משתף פעולה ונענה לבקשות של מורים מסוימים משום שמחבב אותם או שחושש מהם, מבטל, מורד, מתעלם מסמכות, פרובוקטיבי, בז לחלק מן המבוגרים, אינו סומך על מבוגרים)

תיאור מילולי:

	1	2	3	4	5	6	
מקבל סמכות מבוגרים							אינו מקבל סמכות מבוגרים

6. **התנהגות חריגה ומעורבות בתקריות אלימות** (מעורב באופן קבוע באירועי אלימות, מעורב באופן מזדמן באלימות, לבוש חריג או פרובוקטיבי)

תיאור מילולי:

	1	2	3	4	5	6	
כלל לא מעורב בתקריות אלימות							מעורב בתקריות אלימות

7. מעורבות חברתית (מתקשה ליצור חברויות, מסתובב עם חברים לא רצויים, קשריו מוחצנים, אינו חש שייך למסגרת הכיתתית, אינו לוקח חלק בפעילות כיתתית)

תיאור מילולי:

	1	2	3	4	5	6	
מתקשה							
להתערות							
בחברה							
מערב חברתית ללא קושי							

(מבוסס על: עבודה פסיכו-חינוכית עם מערכת החינוך, פלורה מור וד"ר איתמר לוריא)

מיפוי קבוצת תלמידי "עוגן"

הטבלה שלהלן מרכזת את ציוני תלמידי התכנית בכל פרמטר שהוצג בטופס האיתור.
 עותק מן הטבלה עם ציוני כל התלמידים שהוחלט שישתתפו בתכנית, יועבר למדריך מחוזי באגף קליטת תלמידים עולים.

היישוב: _____ ביה"ס: _____

המורה-המעצים בתכנית "עוגן": _____ ניד: _____

כתובת דוא"ל של המורה-המעצים: _____

שם הפרמטר והציון (6-1)							שם התלמיד בראשי תיבות	
קשיים במעורבות חברתית	התנהגות חריגה ומעורבות בתקריות אלימות	אי-קבלת סמכות המבוגרים	אי-הכנת שיעורי בית	אי-רציפות בלמידה	היעדרות מביה"ס או משיעורים בודדים	פערים בתפקוד		
							1	
							2	
							3	
							4	
							5	
							6	
							7	

תכנית עבודה שנתית

תכנית "עוגן" – העצמה וחיזוק תחושת המסוגלות והשילוב בבית הספר

- עותק של התכנית יועבר למדריך מחוזי באגף קליטת תלמידים עולים
- שם בית הספר: _____ שם המורה: _____ מספר תלמידים בקבוצה: _____

הערכה למילוי בסוף שנה	תכנון שנתי לפעילות הקבוצתית והפרטנית				
בוצע במלואו, חלקית או לא בוצע + פירוט הסיבות והתובנות המרכזיות	מה ייחשב כצלחה?	רמה פרטנית עם כל תלמיד בנפרד נושאים ותכנים מרכזיים	רמת הקבוצה נושאים ותכנים מרכזיים	לוח"ז לביצוע	הנושא
					גיבוש הקבוצה בניית תחושת שייכות, יכולות תפקוד בקבוצה
					זיהוי חוזקות כקבוצה וכפרטים, העצמה אישית
					הצבת יעדים בני-השגה וחיזוק תחושת מסוגלות
					בניית תמונת עתיד
					פעילות העצמה במרחב הבית- ספרי

הערכת התלמידים בסוף הפעילות

ביצוע: לקראת סוף שנת לימודים

המורה-המעצים בשיתוף מחנך או איש צוות אחר (רכז שכבה, מנהל) יחזור לטופס האיתור מראשית הפעילות וייתן לכל תלמיד/ה בתכנית ציון בכל פרמטר.

בעמודה השמאלית יש לציין את השינוי בציון בין תחילת השנה לסופה.

עותק טופס המיפוי הקבוצתי המלא בסוף שנת הפעילות, יועבר למדריך מחוזי באגף קליטת תלמידים עולים.

היישוב: _____ ביה"ס: _____

המורה-המעצים בתכנית "עוגן": _____ נייד: _____, דוא"ל: _____

שם הילד	שם הפרמטר והציון							האם קיים שינוי ממיפוי תחילת שנה? מהו?
	פערם בתפקוד	היעדרות מביה"ס או משיעורים בודדים	אי-רציפות בלמידה	אי-הכנת שיעורי בית	אי-קבלת סמכות המבוגרים	התנהגות חריגה ומעורבות בתקריות של	קשיים במעורבות חברתית	
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								

הצעות לפעילויות

על פי הצעות והמלצות של מורים בתכנית

הנושא: גיבוש הקבוצה [בניית תחושת שייכות ויכולות תפקוד בקבוצה]

מטרות

- היכרות וגיבוש הקבוצה
- פיתוח יכולות של הקשבה ושל מתן תשומת לב זה לזה
- העלאת מוטיבציה ותחושת שייכות לקבוצה

כדור הצמר

הפעילות כוללת את כל חברי הקבוצה בעבודה משותפת והקשבה זה לזה. הקבוצה יושבת במעגל. לפני תחילת הפעילות מדגישים באוזני התלמידים שכדאי להקשיב היטב זה לזה.

- (1) כדור צמר מועבר בזריקה מתלמיד אחד לאחר. כל אחד המקבל את הכדור אומר את שמו ותחביב שלו. כל תלמיד ממשיך להחזיק בחוט הצמר לפני שהוא מוסר אותו לחברו, כך שבסוף כולם "קשורים" זה לזה.
- (2) יש להתחיל סבב נוסף בכיוון הפוך: כל תלמיד מגלגל בתורו את החוט שבידיו על כדור הצמר, מוסר את הכדור לחבר שאליו הוא "קשור", וחוזר על שמו של החבר ועל תחביבו. כך עד שהכדור חוזר למצבו ההתחלתי.

כפר הדייגים

הקבוצה צופה יחד בסרטון בקישור: <https://www.youtube.com/watch?v=k6PgVNCdPH8>

פעילות לאחר הצפייה

1. רגשות, מחשבות, שעלו בכם במהלך הצפייה...
2. חשבו על משימה משותפת שניתן לבצע כקבוצה.
3. סבב שיתוף ברעיונות.
4. בחרו משימה אחת המקובלת על כולם.
5. פרקו את המשימה לחלקים.
6. שבצו חברים לכל חלק במשימה (חשבו על התאמה של תפקיד לכל חבר בקבוצה)
7. בחרו דרך לפרסום, למימון, לקביעת מדדים להצלחה...

מי אני?

מחלקים את הקבוצה לשתיים.
מכל משתתף בקבוצה א', מבקשים לרשום שלושה פתקים: מה מעצבן אותי? מה אני רוצה ללמוד? מה מצחיק אותי?
מקפלים את הפתקים, מכניסים לקופסה ומערבבים.
הקופסה עוברת למשתתפי קבוצה ב'. כל אחד מחברי הקבוצה מוציא פתק, קורא בקול את התשובה ומנחש מי כתב אותה.
הקבוצות מתחלפות כך שלכל אחד יש את ההזדמנות לכתוב קצת על עצמו.
הערה: בפעילות התלמידים מספרים על עצמם. הכרת התלמידים תסייע למורה לבנות את תכנית העבודה.

אני ואתה – אנחנו חלק מקבוצה!

1. המורה מכין מראש פאזל של שמות התלמידים בקבוצה. כל התלמידים ישתתפו בסידור חלקי הפאזל לשלם. דיון: כל אחד הוא חלק מפאזל, ואם חסר חלק אחד הפאזל אינו שלם. השיחה תתמקד בתובנות של כל משתתף: מה משפט זה אומר לכל אחד? איך הוא מרגיש עם זה?
2. המורה מפזר חפצים על הרצפה, ומבקש מכל תלמיד לתת חפץ למישהו אחר ולהסביר מדוע בחר לתת לו את החפץ.
3. התלמידים מוסרים כדור זה לזה. בזמן המסירה אומרים "מילה טובה" (מחמאה, איחולים...) לכל אחד שנמסר לו הכדור.

קונג פו (Kung Fu Panda Fandub) – צפייה ודיון

בסרט "Kung Fu Panda Fandub" יש סיטואציות חברתיות היכולות לשמש בסיס לדיון. מוצע לצפות בקטע מהסרט המציג יחסים בתוך הקבוצה:

<https://www.youtube.com/watch?v=LwcFxfPF8Q>

כהכנה לצפייה בקטע יכין המורה כרטיסיות עם המושגים האלה:

- ✓ הקשבה
- ✓ שיתוף
- ✓ נחיצות
- ✓ תקשורת טובה
- ✓ קבלה ללא תנאי
- ✓ יכולת לתרום
- ✓ כבוד הדדי

בעזרת חברי הקבוצה יש להסביר כל מושג ולתת דוגמאות מחיי היומיום של התלמידים.
לאחר מכן מוצע לצפות בסרטון ולבקש מהתלמידים לזהות את המאפיינים האלה בקרב חברי הקבוצה שבסרט.

הנושא: זיהוי חזקות [כקבוצה וכפרטים, העצמה אישית]

מטרות:

- זיהוי חוזקות בעצמי או בחברי לקבוצה
- זיהוי ערוצים להצלחה ולמיצוי יכולות וכישורים

שאלון זיהוי חוזקות

ניתן להיעזר בשאלון על מנת לעבוד עם התלמידים על פיתוח היכולת לזהות את החוזקות במקום התמקדות בחולשות (ניתן להוסיף עוד שאלות המתבססות על היכרות עם הקבוצה)

שאלון חוזקות

- אילו היו שואלים חברים שלך, הם היו אומרים שאתה הכי טוב ב_____
- ההישג בו אני הכי גאה הוא_____
- הרגשתי הכי טוב בכיתה כש_____
- מה הם התנאים שיצרו את התחושות הללו? (את תחושת ההישג, הגאווה, ההרגשה הטובה):_____
- מה עליך לעשות כדי שיהיו לך יותר ויותר תנאים כאלו?_____
- _____
- הצמיחה האישית המשמעותית ביותר שלי השנה היא_____
- אני לא מרגיש שהזמן עובר כאשר אני עסוק ב_____

אני טוב ב...

מטרת הפעילות: לחזק את נקודות החוזק ואת אזורי הצמיחה כקבוצה וכפרטים.

תיאור הפעילות

- (1) כל המשתתפים מקבלים דף שכתוב עליו "אני טוב/ה ב...". יש לכתוב על הדף את שם התלמיד.
- (2) על כל תלמיד לכתוב בו לפחות שלושה דברים שהוא טוב/ה בהם.
- (3) כל משתתף מדביק את הדף על משענת הכיסא שלו.
- (4) התלמידים עוברים בין הכיסאות וכותבים לחבריהם נקודות חוזקה שהם מוצאים בהם.
- (5) סבב שיתוף: כל אחד מהמשתתפים מחפש תלמידים שיש להם תחומים חזקים דומים או שונים, ויושבים יחד כקבוצה.
- (6) דיון בקבוצה הקטנה: מה מאפיין את נקודת החוזק הזו? איפה אני משתמש/ת בה?

הערות

הפעילות יכולה להיות הן קבוצתית או פרטנית.
לאחר הפעילות הקבוצתית ניתן ורצוי לשוחח באופן פרטני עם כל אחד מהמשתתפים ולבדוק כיצד המשימה השפיעה עליו ברמה האישית (לחלק מהתלמידים יהיה קשה לכתוב על עצמם שלושה דברים טובים ו/או לשמוע מחבריהם מה הם חושבים עליהם).

זיהוי חוזקות בעזרת "קונג פו"

תוכלו להיעזר בפנדה "קונג פו", כדי לקבל זווית ראייה מעניינת לנושא זיהוי החוזקות. מצורפים קישורים לארבעה סרטונים שיאפשרו התבוננות מזוויות נוספות על נושא החוזקות של אחדים מחבריו הלוחמים של הפנדה "קונג פו".

עגור בקישור:

<https://www.youtube.com/watch?v=IMwUNiVoXi4&feature=youtu.be>

גמל שלמה בקישור:

<https://www.youtube.com/watch?v=QyQH9QzKQCA>

טיגריס בקישור:

https://www.youtube.com/watch?v=4blkgJPQR_8

צפע בקישור:

<https://www.youtube.com/watch?v=z1R4bzJJIOc>

תרגיל "עץ השורשים"

תרגיל "עץ השורשים" מבוסס על המונח recognition שמשמעותו להכיר ולהוקיר לפי הפסיכולוגיה החיובית. מטרת התרגיל היא לאפשר למשתתפים לזהות בתוכם כוחות, הישגים, משאבים ומטרות לעתיד. התלמיד יזהה את הכוחות בעצמו ויבטא אותם, חברי הקבוצה יוכלו להתייחס זה אל זה מתוך ההיכרות שביניהם, להעצים ולהוסיף כישורים והישגים, לתת משוב חיובי זה לזה ולהדהד את ההישגים עם חיזוק ותמיכה רבה.

(1) התרגיל מתחיל בדמיון מודרך שבו מתבקשים המשתתפים לדמיון את עצמם כעץ. בתרגיל יש התייחסות לשורשים, לגזע העץ לאדמה, לענפים, לעלים ולפירות.

- שורשים הם מקורות ההזנה של המשתתפים
- הגזע מהווה את יכולותיהם ואת כישוריהם
- הענפים מסמלים את המטרות שאליהם הם שואפים
- העלים מסמנים את האנשים הקרובים אליהם ועוטפים אותם
- הפירות יסמלו את המתנות שהם קיבלו בחייהם/שיש להם בחייהם

(2) המשתתפים יתבקשו לשתף את הקבוצה במרכיבי העץ האישי שעלה בדמיונם. הם יתארו את "עץ השורשים" כשהמיקוד הוא על התבוננות בכוחות שבאים לביטוי בחייהם, ובמטרות שהוצבו.

בעקבות השיתוף בסיפור האישי שמשתקף דרך העץ, גם הקבוצה בעידוד המנחה, נותנת משוב ומגדילה את ה"מאגר" על ידי תוספות לשורשים וגם לענפים.

(3) לסיום הפעילות (א) כל משתתף יתבקש לספר על "מתנה" שהוא קיבל מהקבוצה: תוספת לגזע, ענף חדש, שורשים, עלה או פרי. (ב) בסבב נוסף כל משתתף בקבוצה יעניק "מתנה" למשתתף אחר.

הערה: הפעילות יכולה להתבצע באמצעות דמיון מודרך, פעילות יצירה או פעילות באמצעות מחשב.

הנושא: הצבת יעדים [הצבת יעדים וחיזוק תחושת המסוגלות]

מטרות

- פיתוח מסוגלות עצמית באמצעות חוויות הצלחה
- תכנון וביצוע של יעדים בני-השגה

אגדה סינית על לי צ'י – התמודדות עם פחדים והצבת יעדים

אגדה סינית/ לי צ'י

בכפר קטן בסין הרחוקה מתקיים בכל אביב טקס מיוחד. תושבי הכפר מניחים זרים על השביל המוביל אל ההר הגבוה שליד הכפר. השביל נקרא "השביל של לי צ'י". כל איש בכפר מכיר את סיפורה של לי צ'י, ובחפץ לב יסופר הסיפור גם לך, השומע.

לפני שנים רבות שלט בכפר דרקון נורא שחי במערה בהר שליד הכפר. מדי פעם היה הדרקון יורד אל הכפר, חוטף צעירים וצעירות מבני הכפר, ומביא אותם אל המערה שלו, טרף לסעודתו. אנשי הכפר חיו באימה מתמדת.

לילה אחד חלמה ננין ג'ו, האישה הזקנה ביותר בכפר, חלום. בחלומה הופיע הדרקון הנורא ואמר: "עייפתי מהקללות והבכי של אנשי הכפר. אם תשלחו אליי בכל שנה באביב נערה אחת מבנות הכפר, לא אוסיף עוד לחטוף".

סיפרה הזקנה את חלומה לאנשי הכפר. אנשי הכפר החליטו כי מוטב להם לשלוח נערה אחת בכל פעם, מאשר לאבד נערים ונערות רבים בכל שנה.

מאז קיימו אנשי הכפר את התנאי, ושלחו מדי שנה באביב נערה צעירה אל ההר. גם הדרקון הנורא עמד בדיבורו, ולא ירד עוד לכפר לחטוף נערים ונערות צעירים.

אך מאז, כאשר התקרב האביב לא היה איש בכפר ששמח בקרני השמש הטובה, לא היה איש שנהנה מהפריחה המפוארת. פחד נפל על כל בית, חרדה ואימה: מי ייפול בגורלו להיות טרף לדרקון הנורא? מי המשפחה שתאבד את בתה?

לטוחן הכפר הייתה בת ושמה לי צ'י. כאשר מלאו ללי צ'י שנים עשרה וסוף החורף הגיע, אמרה לי צ'י להוריה: "אימא ואבא יקרים, האביב הגיע, ואני כבר בת שנים עשרה. השנה אלך אני לדרקון הנורא".

בכתה האם, רגז האב, אך לא עזרו הדמעות והכעס. הלכה לי צ'י אל זקני הכפר ואמרה להם: "השנה אין צורך להפיל גורל, אני אלך אל הדרקון הנורא. רק כבדו את בקשתי, ותנו לי חרב חדה, בשר משובח וכלב שחור".

ישבו זקני הכפר ודנו בבקשתה של לי צ'י כל היום וכל הלילה. בטרם עלות השחר קראו לה ואמרו: "עוד לא היה כדבר הזה בכפר, שנערה צעירה מציעה את עצמה טרף לדרקון הנורא. אולם החלטנו לכבד את בקשתך, וגם לתת לך את הציוד שביקשת". נטלה לי צ'י ביד אחת סל ובו בשר משובח, צידה לדרך, עצים למדורה ואבני צור להבערת אש. בידה השנייה החזיקה חרב וגם רצועה הקשורה לצווארו של כלב שחור. התרחקה לי צ'י אט-אט מהכפר. למרגלות ההר התיישבה על אבן והרהרה:

המנחה מבקש מהתלמידים לכתוב בגוף ראשון את הרהוריה של לי צ'י.

אחר כך ימשיך בסיפור.

בינתיים זרחה השמש, ולי צ'י קמה והחלה לעלות בהר. הדרך נעשתה קשה יותר ויותר, אבנים פצעו את רגליה, אבל לי צ'י המשיכה לטפס והכלב השחור בעקבותיה. העפילה בהר שלושה ימים ושלושה לילות, והגיעה אל פתח מערת הדרקון. הייתה זו מערה גדולה ואפלה, וריח רע עלה ממנה. לבה הלם בחוזקה. היא סידרה את העצים, העלתה בהם אש, הניחה את הבשר על האש והסתתרה עם הכלב מאחורי סלע גדול.

ריח הבשר הנצלה על האש הגיע לנחיריו העצומים של הדרקון. הוא ליקק בלשונו את שיניו החדות כחרב, התנער ויצא בכיוון הריח. כאשר ראה את הבשר המשובח הנצלה על האש, התנפל עליו בחמדה.

באותו רגע קפץ הכלב ונשך את רגלו. בעוד הדרקון מופתע ומבולבל, שלפה לי צ'י את החרב ונעצה אותה בצווארו. בקולות חרחור נוראים נפח הדרקון את נשמתו ונפל ארצה.

התאוששה לי צ'י במהרה, ונכנסה למערה. כשדמעות בעיניה אספר בסינרה את עצמות הנערות שהיו פזורות במערה, הניחה אותן בסל, שהיה עכשיו ריק, נטלה בידה את רצועת הכלב השחור ואת החרב החדה, והחלה לרדת בדרך אל הכפר.

באמצע הדרך התיישבה על אבן וחשבה: האם כדאי לי לחזור לכפר?

הוציאה לי צ'י מכיס סינרה נייר וחרט דיו, והתחילה לכתוב את כל מה שעבר עליה ואת ספקותיה בנוגע לאנשי הכפר.

שיחה או כתיבה:

מה לדעתך היו הספקות של לי צ'י בקשר לאנשי הכפר? מה חשבה עליהם?

ציפיות מעצמי....

הפעילות מדגישה את השאיפה להצבת יעדים בני-ההשגה שיעצימו אותי ויובילו אותי למימוש העצמי.

בפתיחת הפעילות על התלמידים לבחור משימה מתוך מאגר משימות:

1. להפיל בעזרת כדור המחובר לחגורה כמה שיותר בקבוקים בדקה.
2. לאסוף בעזרת מהדק משרדי המחובר לשיפוד וחבל, כמה שיותר מפתחות בדקה.
3. לקלוע כמה שיותר חישוקים על כיסא בדקה.

בכל אחת מהמשימות:

את המשימה שנבחרה יש לבצע פעמים אחדות. אחרי הניסיון הראשון כל אחד מגדיר לעצמו יעד לפעם השנייה: אם הצלחתי להפיל בקבוקים אגדיר לעצמי מה תהיה הצלחה בשבילי בפעם השנייה. אם השתפרתי, אנסה בפעם השלישית לעלות במספר הבקבוקים שהפלתי, המפתחות שאספתי או החישוקים שקלעתי לכיסא. התלמידים לומדים להציב יעדים בני-ההשגה.

לאחר הפעילויות תתקיים שיחה על המשימות והצבת יעדים בני-ההשגה.

הנושא: בניית תמונת עתיד

מטרות

- בניית חזון אישי
- הרחבת עולם הידע על אפשרויות בלימודים, צבא, תעסוקה

פעילות SWOT

ניתוח SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) הוא אחד המודלים הרווחים ביותר לתכנון ולבחינת יכולת אדם (או ארגון) לייצר יתרון בסביבה שבה הוא פועל. בהשאלה מהעולם העסקי, ניתן להשתמש במודל עם התלמידים. להכיר את היכולות והכישורים ולתעל אותם לכיוונים של התפתחות לקראת תכנון העתיד.

SWOT ANALYSIS

	מסייע בהשגת היעדים	מפריע בהשגת היעדים
גורם פנימי (מקור: חזק)	חוזקות	חולשות
גורם חיצוני (מקור: חלש)	הזדמנויות	איומים

- (1) התלמידים יפרטו על לוח המודל: במה הם חלשים? במה הם חזקים?
- (2) התלמידים ילמדו לאתר גורמים במרחב הבית-ספרי שהם לפי תפיסתם איום להצלחתם או שהם מאפשרים להם הזדמנות להוכיח את עצמם.

כיצד מאלפים פיל ?

פעם כשהייתי בהודו, ראיתי פיל ענק קשור בחבל למוט קטן במשך שעות רבות. התפלאתי מאוד לראות שהפיל האומלל, שוודאי חפץ בחופש, משלים עם מצבו ולא מנסה לברוח, שהרי ברור היה שמשיכה קלה של החבל הייתה משחררת אותו מידי. הנושא הזה העסיק מאוד את מחשבתי.

לפני סוף השנה שלי במומבאי (בומביי) נתקלתי בהודי נחמד דובר אנגלית מעולה. התברר שאדם זה עוסק באילוף פילים. שמחתי על ההזדמנות לברר את התעלומה הגדולה, מדוע החיה העצומה, הפיל הגדול, איננו פוסע לדרכו תוך כדי נפנוף צוהל של המוט הדקיק שאליו היה קשור. לשאלתי השיב המאסטר: "או, זה שום דבר, זה החלק הקל ביותר באילוף הפיל. פשוט מאוד, כאשר הפיל נולד והוא קטן וחלש יחסית, אני קושר את הפיל לעץ. מובן שדבר זה אינו מוצא חן בעיניו, והוא מנסה בכל כוחו להשתחרר, אולם אינו מצליח כי הוא חלש מדי. לאחר זמן קצר ביותר הוא מתייאש ומשלים עם מצבו, ונשאר עומד כנוע ליד העץ. לימים הפיל גדל לחיה גדולה וחזקה, אבל הוא בטוח שאין בכוחו להשתחרר מהמוט התקוע בקרקע כי הרי בעבר הוא לא הצליח. לכן הוא אפילו אינו מנסה. זה הסוד כולו," שח לי בחיוך המאסטר, והלך לדרכו.

דיון: האם אנו מנסים מדי פעם מחדש לבחון את היכולות שלנו לשנות ולבצע דברים שבעבר לא הצלחנו לעשות כי היינו חלשים מדי? אולי גדלנו והתחזקנו פיזית, ברוחנו או בניסיון החיים שלנו, אבל אנחנו עדיין עומדים כבולים למוט דקיק, ולא מנסים אפילו להשתחרר ולנסות שוב את כוחנו? ועוד שאלה: כשנשחרר את החבל – לאן נצעד?

בניית חזון אישי עם תלמידים

בניגוד ל"דמיון", חזון אישי אינו פנטזיה. נציג את החזון כמפתח לבנייה של מטרות ויעדים, מפתח לדלת של בניין החיים.

כיצד בונים חזון אישי? השאלה המרכזית שהתלמיד ישאל את עצמו: לאן אני רוצה להגיע? בסוף השנה, בצבא או בחיים בכלל.

לאחר מתן התשובה לשאלה זו, נתפנה לברר מהי הדרך שתוביל אותי לשם.

בשלב האחרון של בניית החזון, נבנה עם התלמיד את הדרך, כשהיא מחולקת לחלקים של יעדים בני-השגה.

מפגשים מעצבי דרך

על מנת להבנות חזון אישי, המורה יסייע לתלמידים להיפגש עם דמויות לחיקוי.

ניתן לחפש סרטים מתאימים ולצפות בהם, על פי נושאי העניין האישיים.

אפשר לקבוע מפגשים עם אנשים מובילים בתחומים שבהם הביעו התלמידים עניין.

"הכי ישראלי"

הפעילות מנסה לבחון עם התלמידים: מה מקומי בחברה הישראלית?

מוצע כהקדמה לשוחח על נושאים הקשורים לזהות: השפה המדוברת בבית, היחס לגיוס לצה"ל, יום העצמאות בשבילי...

הקשיבו עם התלמידים לשיר: "הכי ישראלי"/התקווה 6

בקישור: <https://www.youtube.com/watch?v=sMEyfEoKQr0>

(1) בקשו מתלמידים לזהות מתוך השיר מושגים הקשורים לזהות ישראלית.

(2) קיימו דיון פתוח בשאלה מה כל אחד מרגיש כלפי המושגים שזוהו בשיר.

הנושא: העצמה במרחב הבית-ספרי

מטרות

- הקבוצה והיחידים בתוכה יביאו לביטוי חוזקות במרחב הבית-ספרי
- תגובש תכנית כיצד הקבוצה וכל משתתף בנפרד יתרמו לכלל

תכנית "עוגן"

לשם תכנון הפעילות מוצע לתכנן את הפעילות ולבצעה בעזרת כרטיס התכנית שלהלן:

כרטיס תכנית "עוגן"

שם התכנית: _____
מטרת התכנית: _____
אוכלוסיית יעד/ נהנים: _____ (למי מיועד התכנית? מי הנהנים
המרכזיים מהתכנית?)

גורמים שותפים: _____ (מי הם השותפים המרכזיים בבית הספר
לטובת הפעלת התכנית. ציינו ופרטו את סוג השותפות: ניהול, הפעלה, תקציב...)
חלוקת תפקידים בקבוצה: _____
תיאור התוצר: _____
מדדי הצלחה: _____
מה ייחשב להצלחה מבחינת קידום של תלמידי "עוגן" לפי מטרות תכנית "עוגן"? _____

ערב טוב!

תלמידי הקבוצה יארגנו ערב חברתי שיכלול קטעי נגינה, משחק או הצגת סרטונים, שבהם יבואו לביטוי יכולותיהם של תלמידי הקבוצה.
תלמידי "עוגן" יארגנו הקרנת סרט לקהל התלמידים, יזמינו מרצה אורח, יעלו מופע או יארגנו מופע. התלמידים יארגנו את הערב ויהיו פעילים כאמנים ומופיעים או כמארגנים בלבד.

גם אני יכול לתרום

כל תלמיד בקבוצה ייקח על עצמו לסייע ולתרום בבית הספר. לאחר שהתלמידים יהיו מודעים לחוזקותיהם, נתאים להם פעילות: לחנוך עולה חדש, ללמד תלמיד ותיק לדבר בשפת ארץ המוצא, ללמד שיר בשפת ארץ המוצא לקראת מופע, לסייע למורה לספורט לארגן תחרות, לעזור במזכירות בית הספר, לסדר פרחים על במה באירוע...